ECLI:LV:AT:2023:0929.A420292421.10.L
Lieta Nr. A420292421, SKA-634/2023
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2023.gada 29.septembrī

[1] Senātā saņemta pieteicēja /pers. A/ kasācijas sūdzība par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 15.februāra spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums par Aizsardzības ministrijas Apelācijas komisijas 2021.gada 6.decembra lēmuma atcelšanu, kā arī zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu.

Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atzina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai. Tā kā pieteicējs apzināti neizpildīja Nacionālo bruņoto spēku komandiera pavēli, ar kuru pieteicējam uzlikts pienākums veikt vakcināciju pret Covid-19, pieteicējs izdarīja militārās disciplīnas pārkāpumu, par ko pamatoti saukts pie disciplināratbildības. Tiesa atzina, ka piemērotais disciplinārsods – atvaļināšana no aktīvā dienesta pirms noteiktā laika – ir samērīgs, un cita disciplinārsoda piemērošana nevarētu nodrošināt tā mērķa sasniegšanu, kura dēļ pavēle par vakcināciju tika izdota. Attiecīgi tiesa nekonstatēja arī pamatu atlīdzinājuma noteikšanai.

[2] Izvērtējot kasācijas sūdzības argumentus, senatoru kolēģijai nerodas šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu. Lietā nav arī risināmi tādi tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā.

[3] Pieteicējs kasācijas sūdzībā argumentē, ka ne pirmās instances tiesa, ne apgabaltiesa nav parādījusi, kā atbilstoši četrām tiesību normu interpretācijas metodēm var izdarīt secinājumu, ka Epidemioloģiskās drošības likuma 8.[1]pants kopsakarā ar Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.panta otrās daļas 1.punktu piešķir iestādei tik plašas tiesības kā noteikt pienākumu vakcinēties pret Covid-19 vai veikt citas obligātas medicīniskas manipulācijas, lai varētu turpināt dienestu. Tiesa arī neesot veikusi minēto tiesību normu konstitucionalitātes vērtējumu, lai gan pieteicējs bija to lūdzis, tostarp norādot uz iespēju vērsties Satversmes tiesā. Tādējādi pārkāpts Administratīvā procesa likuma 8. un 17.pants, kā arī nav veikta 104.pantā noteiktā tiesību normu hierarhijas kontrole.

Senatoru kolēģija konstatē, ka šie pieteicēja apsvērumi neatbilst pārsūdzētā sprieduma saturam. No apgabaltiesas sprieduma, ņemot vērā arī pievienošanos rajona tiesas sprieduma motivācijai, ir redzams, ka tiesa, izspriežot lietu, ir izvērsti skaidrojusi, kuras tiesību normas un kāpēc paredz Nacionālo bruņoto spēku komandiera pilnvaras noteikt epidemioloģiskās drošības pasākumus, tostarp arī obligātu vakcināciju, lai nodrošinātu Nacionālo bruņoto spēku militāro sagatavotību, kaujas un mobilizācijas gatavību, kā arī gatavību noteikto uzdevumu izpildei. Tiesa ir secinājusi, ka šādas tiesības Nacionālo bruņoto spēku komandierim kā valsts augstākajai militārpersonai izrietēja no Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.panta otrās daļas 1.punkta, Epidemioloģiskās drošības likuma 8.[1]panta un uz tā pamata izdotās aizsardzības ministra 2021.gada 14.janvāra pavēles. Senatoru kolēģija konstatē, ka tiesa minēto tiesību normu interpretācijā ir ievērojusi Administratīvā procesa likuma 8.pantā noteikto tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu un ir izmantojusi šā likuma 17.panta pirmajā daļā minētās vispārpieņemtās tiesību normu interpretācijas metodes, ņemot vērā gan lietā piemērojamo tiesību normu tekstu, gan to izstrādes materiālus (anotācijas), gan militārā dienesta darbības regulējumu kopumā (tostarp ievērojot militārā dienesta specifiku), gan tiesību normu mērķi un jēgu. No pārsūdzētā sprieduma argumentiem arī secināms, ka apgabaltiesa nav šaubījusies par Nacionālo bruņoto spēku likuma 14.panta pirmās daļas 1.punkta un Epidemioloģiskās drošības likuma 8.[1]panta konstitucionalitāti, tāpēc tiesai nebija pamata vērsties Satversmes tiesā. Turklāt tiesa arī atzinusi, ka pēc būtības šie argumenti bija izvirzāmi, apstrīdot pašu pavēli, ar kuru pieteicējam uzlikts pienākums veikt vakcināciju pret Covid-19, taču pieteicējs to nav izdarījis.

Savukārt pieteicējs kasācijas sūdzībā šādai tiesību normu interpretācijai nepiekrīt, būtībā uzskatot, ka lietā piemērotās tiesību normas neparedz tik plašas Nacionālo bruņoto spēku komandiera pilnvaras. Taču pieteicējs nenorāda konkrētus juridiskus argumentus, kas pamatotu šādu uzskatu un liktu šaubīties par tiesas secināto. Pats par sevi apstāklis, ka pieteicējs nepiekrīt kādas tiesību normas interpretācijai un piemērošanai, nenozīmē, ka tādējādi tiesas spriedums ir nepareizs un konstatējams pamats apstrīdēt šīs normas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Turklāt ne apelācijas sūdzībā, ne kasācijas sūdzībā nav norādīts, kurām tieši pamattiesību normām attiecīgais regulējums pieteicēja ieskatā neatbilst.

Līdz ar to šie kasācijas sūdzības argumenti nevar būt par pamatu kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

[4] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka pārsūdzētā sprieduma 13., 16. un 17.punkts nav nekāda motivēta spriešana, kā arī spriedums satur šablonveidīgas frāzes bez individuālo argumentu analīzes. Tomēr pieteicējs nav paskaidrojis, kāpēc minētajos sprieduma punktos norādītais nebūtu uzskatāms par motivētu tiesas spriešanu un kuru pieteicēja individuālo argumentu analīzi spriedums nesatur. Tāpat, norādot, ka sprieduma 12.punktā tiesa pārkāpusi varas dalīšanas principu un tiesu neatkarības principu, pieteicējs nav konkrētāk paskaidrojis, kā tieši šie pārkāpumi izpaudušies. Pieteicējs nav arī pamatojis šo, viņaprāt, tiesas pieļauto pārkāpumu ietekmi uz lietas rezultātu.

Tādējādi šie kasācijas sūdzības apsvērumi nepelna ievērību.

[5] Senatoru kolēģija arī nepiekrīt kasatoram, ka apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 302.panta ceturto daļu, jo nav skatījusi lietu pēc būtības, atsakoties vērtēt pārsūdzētā lēmuma izdošanas lietderības un samērīguma priekšnoteikumus un nepieciešamību sabiedrības vairākuma aizsardzībai, ja aktuālie dati skaidri parādot, ka pieteicējs nevarot būt drauds vienības kaujas spējām.

No pārsūdzētā sprieduma konstatējams, ka tiesa ir izskatījusi lietu pēc būtības, ņemot vērā gan pieteicēja, gan iestāžu argumentāciju kopsakarā ar tiesību normās noteikto un īpašo situāciju Covid-19 pandēmijas laikā. Pretēji kasatora uzskatam tiesa nav sekojusi tikai iestāžu skaidrotajam, bet vērtējusi visus lietā pārbaudāmos apstākļus kopumā, sniedzot arī izvērstas atbildes uz pieteicēja argumentiem. Tāpat tiesa ir vērtējusi pārsūdzētā lēmuma lietderību un samērīgumu. Tiesa atzina, ka situācijā, kad vakcinācijas prasība tika noteikta ar mērķi nepieļaut nekontrolētu Covid-19 infekcijas izplatību Nacionālajos bruņotajos spēkos, kuros vienības kaujas gatavība balstās uz visu indivīdu (karavīru) kaujas gatavību, kas savukārt projicējas spējā

nodrošināt vitāli svarīgu valsts funkciju – valsts aizsardzību, pieteicējam piemērotais disciplinārsods uzskatāms par atbilstošu un samērīgu izdarītajam pārkāpumam. Tiesa savu vērtējumu ir balstījusi uz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā pastāvošo situāciju un vadošajiem zinātniskajiem uzskatiem (Slimību profilakses un kontroles centra un Veselības ministrijas publicēto informāciju ar atsaucēm uz tobrīd pieejamajiem zinātniskajiem pētījumiem) par vakcīnu kā efektīvāko līdzekli Covid-19 pandēmijas apkarošanai, tostarp ņemot vērā, ka karavīra profesija paredz dienesta pienākumu izpildi kolektīvā vidē, kurā infekcijas pārneses risks ir salīdzinoši augsts, un to, ka pieteicējs nav norādījis uz kādiem apstākļiem, kas liecinātu, ka viņa gadījumā pastāvētu kādas vakcinācijas kontrindikācijas. Pieteicējs kasācijas sūdzībā šiem tiesas secinājumiem konkrētus pretargumentus nav izvirzījis, vien vispārīgi iebildis, uzskatot tos par „praksē pierādījušos epidemioloģisku absurdu". Tomēr tas, ka pieteicējs nepiekrīt tobrīd vadošajiem zinātniskajiem uzskatiem un turpina paust savu pārliecību par vakcināciju, pats par sevi neliecina par tiesas pieļautām kļūdām un nevar būt pamats kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

[6] Senatoru kolēģija nekonstatē, ka apgabaltiesa būtu pieļāvusi objektīvās izmeklēšanas principa pārkāpumu, neizprasot informāciju, kas pamato, ka attiecībā uz cita veida vakcināciju, kas militārajā dienestā bija noteikta par obligātu, Aizsardzības ministrija iepriekš bija pieļāvusi izņēmumus, ļaujot no tās atteikties. Pieteicējs nav pamatojis, kā šādas informācijas iegūšana varētu ietekmēt izskatāmās lietas rezultātu. Pieteicējs nav norādījis un arī senatoru kolēģija nekonstatē, kā šādi gadījumi, kad vakcinācija bija noteikta, lai izvairītos no zinātnē jau labi zināmām un kontrolētām saslimšanām (piemēram, no difterijas) vai saslimšanām, kuras apdraud vienīgi inficēto personu, nevis citus sabiedrības locekļus (piemēram, ērču encefalīts), būtu salīdzināmi ar konkrēto situāciju, kad Covid-19 kā jauna, iepriekš nezināma un ļoti lipīga infekcijas slimība strauji izplatījās visā pasaulē, sasniedzot pandēmijas apmērus un sākotnēji izraisot neziņu, kā to kontrolēt un ierobežot.

[7] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa pārkāpusi vienlīdzības principu, nekonstatējot atšķirīgu attieksmi starp militārpersonām, kurām nevakcinēšanās dēļ tika piemērots disciplinārsods, un militārpersonām, kuras tika atvaļinātas no dienesta pēc pašu vēlēšanās.

Apgabaltiesa, ņemot vērā arī rajona tiesas motivāciju, kurai tā ir pievienojusies, ir atzinusi, ka kārtībai, kādā tika atvaļināti citi karavīri saistībā ar atteikšanos vakcinēties pret Covid-19, izskatāmajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes. Lietā nav konstatējams, ka, pastāvot vienādiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, iestāde būtu rīkojusies atšķirīgi.

Senatoru kolēģija kļūdas šajā tiesas vērtējumā nekonstatē. Atbilstoši Militārā dienesta likuma 43.pantam profesionālā dienesta līguma izbeigšanas pamats ir gan līguma izbeigšana pirms termiņa, pusēm par to vienojoties (panta pirmā daļa), gan disciplinārsoda – atvaļināšana no aktīvā dienesta – piemērošana (panta otrās daļas 8.punkts). Ja karavīrs pats neatkarīgi no iemesla (tostarp arī nevēlēšanās vakcinēties pret Covid-19) ir izteicis iniciatīvu izbeigt dienesta attiecības pirms termiņa un izdarījis to, pirms ir iestājies pamats disciplināratbildības noteikšanai par pavēles, ar kuru noteikts pienākums vakcinēties, nepildīšanu, tā nav tā pati faktiskā un tiesiskā situācija kā gadījumā, kad karavīram par šādas pavēles neizpildi jau piemērots disciplinārsods. Kā konstatējusi apgabaltiesa, lietā nav ziņu par to, ka pieteicējs būtu ierosinājis profesionālā dienesta līguma izbeigšanu pirms termiņa uz vienošanās pamata, lai gan arī viņam bija tiesības to darīt. Līdz ar to tiesa pamatoti nav konstatējusi, ka starp šīm personu grupām pastāvētu atšķirīga attieksme vienādos apstākļos.

Šajā kontekstā pieteicējs atsaucies arī uz krimināltiesībām raksturīgo soda neizbēgamības principu. Tomēr pieteicējs nav paskaidrojis, kā tieši tas ietekmē izskatāmo lietu. Turklāt zemāku instanču tiesas nav arī konstatējušas, ka karavīriem, kuri izvēlējās profesionālā dienesta līgumu izbeigt pirms termiņa pēc pašu vēlēšanās, būtu bijis iestājies pamats disciplināratbildības piemērošanai, bet tā nebūtu piemērota.

[8] Rezumējot minēto, kasācijas sūdzības argumenti neliecina par apgabaltiesas pieļautiem materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumiem. Kasācijas sūdzībā izteiktie iebildumi pēc būtības ir vērsti uz apgabaltiesas secinājumu pārvērtēšanu, kas nav kasācijas instances tiesas kompetencē. Kasācijas instances tiesa vēlreiz neizskata lietu pēc būtības. Tas, ka pieteicēja nepiekrīt tiesas izdarītajiem secinājumiem, pats par sevi nenozīmē, ka pārsūdzētais spriedums ir nepareizs. Iepriekš izteikto argumentu atkārtošana, kurus tiesa jau pārbaudījusi un pamatoti noraidījusi, un vispārīgas norādes uz tiesību normām, kuras lietā it kā pārkāptas, bez pamatojuma, kādā veidā pārkāpums izpaudies un kā tas varējis ietekmēt lietas iznākumu, turklāt vietām izsakot arī iestādi un tiesu aizskarošas piezīmes, ir nepietiekamas kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

Līdz ar to kasācijas tiesvedības ierosināšanai lietā nav pamata, un tiesvedība šajā lietā ir noslēgusies.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 15.februāra spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore A. Kovaļevska Senatore V. Kakste Senators J. Pleps